

ІСТОРІЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

СИЛАБУС

Спеціальність 041 Богослов'я
Галузь знань 04 Богослов'я
СВО бакалавр

ПРОФІЛЬ ВИКЛАДАЧА		
ПІБ	Бедь Віктор Васильович	
Вчене звання / науковий ступінь	професор, доктор юридичних наук, доктор богословських наук	
Електронна пошта	aau_2006@ukr.net	
Консультації		
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		
Загальна характеристика	Форма навчання	денна\заочна
	Мова викладання	українська
	Курс / семестр	3 / 5-6
	Кількість годин / кредитів	270 / 9
	Лекції	44
	Практичні заняття	30
	Самостійна робота	196
Форма підсумкового контролю	Залік / іспит / КР	
Анотація		
<p>Мета: ознайомлення студентів з історією виникнення Української Православної Церкви та спрямувати їх увагу на осягнення основних проблем Київської Церкви впродовж всього періоду її існування; зорієнтувати студентів на формування в них критичного осмислення історії, а також навичок уважного і дбайливого ставлення до історичного минулого нашої Церкви. Курс триває 2 семестри.</p> <p>Завдання: - вивчення основних подій історії українського Православ'я, що допоможе усвідомити процеси зміни церковного життя на Україні та канонічного статусу української Церкви впродовж її існування.</p>		
Методи та техніки навчання	<p>Поєднання традиційних і новітніх методів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекції; семінарські / практичні; індивідуальні консультації; самостійна робота; - проблемні та інтерактивні методи, метод проблемного викладання з використанням елементів пояснювально-ілюстративного та евристичного методів; метод навчальної дискусії; моделювання тощо. 	
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач освіти буде:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – процеси змін статусу Київської Митрополії впродовж її існування, церковних діячів в духовно-моральний розвиток суспільства. – на основі здобутих знань мати змогу критично і науково займатися власними історичними дослідженнями. <p>розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суть появи та історичного розвитку Української Православної Церкви; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чітко і змістовно дати характеристику основним подіям історії українського Православ'я. 	

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	лек- ції	практ.	сам.роб
Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ ВІД ХРЕЩЕННЯ РУСІ ДО ВІД'ЄДНАННЯ			
Тема 1. Християнство на Україні в перші вісім століть після Р.Х. Поява християнства серед слов'ян. Святі брати Кирило і Мефодій. Християнство в Київській Русі до св. Володимира	4	3	18
Тема 2. Святий Володимир Великий та Хрещення Русі. Поширення віри та церковне життя на Україні з XI ст. до середини XIII ст. Спроби держави та Церкви започаткувати руську митрополічну ієрархію	4	3	18
Тема 3. Татаро-монгольська навала та її роль в житті Київської Митрополії. Галицька Митрополія і її відносини з Київською Митрополією	4	3	18
Тема 4. Виникнення Литовської Митрополії. Остаточне відокремлення Московської Церкви	4	3	18
Змістовий модуль 2. ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ ВІД 1458 р. ДО ПРИЄДНАННЯ КИЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ ДО МОСКОВСЬКОЇ			
Тема 5. Церква в Речі Посполитій. Внутрішнє життя Православ'я в XVI ст.	4	3	18
Тема 6. Реформація і її відгук в житті Церкви. Берестейська унія 1596 р. Боротьба між уніатами та православними в XVII ст.	4	3	18
Тема 7. Патр. Феофан та відновлення Київської ієрархії. Св. Митрополит Петро Могила. Підпорядкування Київської Митрополії Московському Патріархату	4	3	18
Змістовий модуль 3. ЖИТТЯ ЦЕРКВИ ВІД 1686 ДО 1917рр.			
Тема 8. Життя Київської Митрополії в XVIII ст. Православна Україна в XIX ст.	4	3	18
Тема 9. Державний та церковний рух українців за національні права. Освіта в XIX – поч. XX ст.	4	2	18
Змістовий модуль 4. ЦЕРКВА В РАДЯНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ. СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ			
Тема 10. Революції 1917 р. та їх вплив на життя Київської Митрополії. В. Липківський та розкол 1921 р. Наступ атеїзму в 1920–1930-х роках. Друга світова війна та Церква. Дві УАПЦ в 1942 р. «Ліквідація» Берестейської та Ужгородської уній. Положення Церкви за часів Митрополитів Івана та Філарета	4	2	17
Тема 11. Святкування 1000-ліття Хрещення Русі. Проголошення Київського Екзархату Українською Православною Церквою. Останні роки митрополитства Філарета Денисенка. Життя Церкви від Харківського Собору 1992 р. до сьогодні	4	2	17
Тема 11. Православ'я в Україні в часи незалежності. Отримання Томосу.			

Тема 11. ПЦУ у воєнний час

44

30

196

Усього

Самостійна робота

Відповідно до теми практичного / семінарського заняття студент додатково опрацює питання та готує аналітичну довідку / повідомлення / презентацію

1. Проповідь Ап. Андрія в містечку Візантій та на Київських горах.
2. Крим, як місце заслання політико-релігійних ворогів романів.
3. «Римське питання» в проповідницькій справі свв. братів Кирила і Мефодія.
4. Історичні гіпотези що до етнічного походження руських нападників на Константинополь в 860 р.
5. Історична достовірність літописного свідчення про хрещення св. Ольги у Константинополі.
6. Католицькі погляди про «схильність» св. Ольги до апостольської столиці.
7. Причини, які спонукали кн. Володимира Великого прийняти хрещення не з Риму, а з Константинополю.
8. Перший Митрополит Київський.
9. Теорія про можливу автокефальність Київської Митрополії в X ст.
10. Відношення Золотої Орди до Православної Церкви.
11. «Католицькі» погляди кн. Данила Галицького.
12. Релігійна політика короля Данила Галицького
13. Св. Печерський монастир – від внутрішнього розквіту до зовнішнього.
14. Історичні обставини мучеництва кн. Михаїла Чернігівського.
15. Літературна діяльність руського духовенства та чернецтва до монгольської навали.
16. Собори 1415 р. в Новогрудку.
17. Православні братства в Україні.
18. Митрополит Ісидор та Митр. Григорій.
19. Церковне питання в політиці Б. Хмельницького.
20. Права перших Київських Митрополитів в порівнянні з сучасними правами Предстоятеля Української Православної Церкви.
21. Причина появи церковних розколів ХХ ст. в Україні.
22. Християнство на Україні в перші вісім століть після Р.Х.
23. Поширення віри та церковне життя на Україні з XI до сер XIII ст.
24. Татаро-монгольська навала та її роль в житті Київської Митрополії.
25. Виникнення Литовської Митрополії.
26. Внутрішнє життя Православ'я в XVI ст.
27. Берестейська унія 1596 р.
28. Патр. Феофан та відновлення Київської ієрархії.
29. Святий митрополит Петро (Могила) як видатний діяч УПЦ
30. Життя Київської Митрополії в XVIII ст.
31. «Ліквідація» Берестейської та Ужгородської уній.
32. Політика радянської влади щодо Православної Церкви в 1920-1930 рр.

Орієнтовна тематика курсових робіт

- Особливості прийняття християнства на Русі та роль візантійського впливу.
- Київська Митрополія у складі Константинопольського Патріархату (XI–XIII ст.).
- Православна церква та Галицько-Волинська держава.
- Церковні братства як осередки захисту православ'я в Україні (XVI–XVII ст.).
- Роль Петра Могили у реформуванні української православної церкви.
- Берестейська унія 1596 р. та її наслідки для православних.
- Православна церква в роки Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
- Підпорядкування Київської Митрополії Московському Патріархату (1686 р.): причини та наслідки.
- Новий та Новітній час (XIX–XX ст.)
- Православна церква на українських землях у складі Російської імперії: політика русифікації.
- Становлення Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) у 1920-х роках.
- Православна церква в Україні під час Другої світової війни.

- Діяльність УАПЦ в еміграції.
- Переслідування православної церкви радянською владою (1940-1980-ті рр.).
- Відродження автокефального руху в Україні наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років.
- Об'єднавчий Собор 2018 року та створення Православної Церкви України.
- Томос про автокефалію ПЦУ: юридичні та канонічні аспекти.
- Державно-церковні відносини в сучасній Україні: шлях до незалежності від Московського Патріархату.
- Роль ПЦУ у консолідації українського суспільства в умовах російської агресії.
- Розвиток українського церковного мистецтва у XVII-XVIII ст.
- Визначні діячі українського православ'я: Іларіон Київський, Петро Могила, Василь Липківський, Володимир Романюк.
- Роль братських шкіл у культурному житті України XVI-XVII ст.
- Становлення та організаційний розвиток ПЦУ (2018–202X)
- Об'єднавчий собор 2018 р. як етап формування Помісної Церкви.
- Роль Об'єднавчого Собору 15 грудня 2018 р. у процесі утворення ПЦУ.
- Роль митрополита Епіфанія (Думенка) у становленні Православної Церкви України.
- Діяльність Помісного Собору ПЦУ: сучасні виклики та рішення.
- Міжцерковні відносини ПЦУ: шлях до визнання Константинопольським патріархатом та іншими церквами.
- Значення Томосу про автокефалію для утвердження української державності.
- Історія отримання Томосу: дипломатичні та релігійні аспекти.
- Діяльність ПЦУ в умовах повномасштабного російського вторгнення
- Роль військового духовенства (капеланів) ПЦУ на фронті.
- Соціальне служіння ПЦУ: допомога ВПО, волонтерство та благодійність.
- Процес переходу парафій з УПЦ (МП) до ПЦУ: причини, правові та соціальні аспекти.
- Особливості календарої реформи в ПЦУ: перехід на новоюліанський календар.
- Релігійна ситуація в Україні: взаємодія ПЦУ та інших церков (УГКЦ, УПЦ МП).
- Висвітлення процесу створення ПЦУ в українських та закордонних ЗМІ.
- Аналіз церковних документів ПЦУ (статуту, постанови) за 2019–202X роки.
- Роль держави у процесі надання Томосу.
- Протидія релігійному впливу Росії в Україні.
- Еволюція церковної ідентичності.

ДІАГНОСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю	Поточний	Усне опитування, виконання письмового / тестового завдання, повідомлення, доповідь та презентацій, тощо.	
	Модульний	Виконання модульного завдання.	
<i>Мінімальна сума балів поточного та модульного контролю, що може автоматично зараховуватись з мінімальною оцінкою у якості підсумкової семестрової оцінки – 60.</i>			
Критерії оцінювання	Оцінювання кожного змістового модулю здійснюється за 100-бальною шкалою: <ul style="list-style-type: none"> ▪ практичні (семінарські) заняття; ▪ самостійна та індивідуальна робота студента; ▪ модульне завдання. Максимальна кількість балів за кожний вид роботи становить 100 балів.		
Шкала оцінювання	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
			Екзамен / диф. залік
			Залік
	90 - 100	A	відмінно
	82 - 89	B	дуже добре
74 - 81	C	добре	зараховано
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E	задовільно (достатньо)	

	35 - 59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	0 - 34	F	Незадовільно(з обов'язковим повторним Вивченнямдисципліни)
Політика оцінювання	<p>Під час вивчення курсу заохочується використання мобільних пристроїв. Під час проведення аудиторних занять здійснюється комунікація у віртуальному середовищі курсу в режимі реального часу. Облік часу роботи й активності здобувачів вищої освіти додатково фіксуються в автоматичному режимі.</p> <p><i>Відвідування та / або участь:</i> відвідування та активна участь є класифікованою складовою курсу, що оцінюється, дистанційна он-лайн участь студента допускається за умови наявності у нього відповідних технічних засобів.</p> <p><i>Академічна доброчесність та співпраця:</i> не допускається порушення норм авторського права, у разі виявлення порушення норм академічної доброчесності (фальсифікація, списування, брехня, підтасовка даних тощо) робота студента не оцінюється. Заохочується групова робота із презентацією її результатів.</p> <p><i>Студенти з обмеженими можливостями:</i> можуть брати дистанційну (онлайн) участь на підставі особистого звернення.</p> <p><i>Несвоєчасне виконання:</i> допускається за умови наявності непереборних обставин, що перешкоджали вчасному представленню, що підтверджується документально (наприклад, довідка лікаря).</p>		
Політика щодо зарахування результатів неформальної освіти	Відповідно до Положення про «Неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Карпатського університету імені Августина Волошина»: https://kau.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/Polozhennia_Neformalna-osvita-ZATVERDZhENE-2024.pdf		
Базова література та інформаційні джерела	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Сидоренко, Ю.</u> Історія Української Православної Церкви. – Львів: Свічадо, 2011. – 420 с.; 2. Мицик Ю., Клос В., Гордиенко Д., Преловская І. Історія Української Православної Церкви. – Фоліо. – 2024. – 256 с.(Електронна книга - https://pocketbook.ua/istorija-ukrains-koi-pravoslavnoi-cerkvi?); 3. <u>Протопр. Никодим Плічковський.</u> Нарис історії Української Православної Церкви. -Консисторія УАП Церкви в Австралії і Новій Зеландії Сідней — Аделаїда 1985 — Австралія — 1988 (https://shron1.chtyvo.org.ua/Plichkovskiyi_Nykodym/Narys_istorii_Ukrainskoi_Pravoslavnoi_Tserkvy.pdf?); 4. <u>Яковенко, Н.</u> Історія України: Православ'я та соціально-політичний розвиток. – Київ: Наукова думка, 2007. – 560 с.; 5. <u>Яременко, А.</u> Православна Церква в Україні: її історія та сучасний стан. – Київ: Світло, 2004. – 310 с. 		